

Binnen de normen voor de biologische veehouderij is té veel mogelijk, stellen Prins en Baars in hun artikel in Ekoland nummer 4. Skal reageert in hetzelfde nummer met de stelling dat het de sector zelf is die (te) mooie verhalen vertelt en dat aanpassingen van de normen door de sector zelf aangedragen dienen te worden. In onderstaand artikel levert Geert-Jan van der Burgt van het Louis Bolk Instituut een verdere bijdrage aan de discussie. Hij pleit voor een normering die aansluit bij de basisprincipes van de biologische landbouw.

Normering moet voortkomen uit principes

De verwachtingen die er leven ten aanzien van de normen voor de biologische veehouderij sluiten niet aan bij de realiteit. In de communicatie wordt de biologische landbouw mooier voorgesteld dan wat op een aantal bedrijven gerealiseerd wordt. Deze spanning is ongewenst en kan opgeheven worden door of de communicatie aan te passen aan de huidige stand van de biologische landbouw, of door de normen op te trekken tot het klopt met het beeld dat er over gegeven wordt. Voor welke oplossing wordt gekozen?

In de principes van de biologische landbouw zoals ze wereldwijd tot ontwikkeling zijn gekomen staan begrippen als kringloopprocessen en natuurlijke regulatie centraal. In het spraakgebruik in Nederland is dat maar al te vaak gereduceerd tot 'landbouw zonder kunstmest en chemische middelen'. Deze karikatuur lijkt nu, door de ruimte binnen de normen, realiteit te worden. Binnen de normen voor de veehouderij blijkt het bijvoorbeeld mogelijk het principe van de grondgebonden veehouderij verregaand te verlaten. Door aankoop van slechts gedeeltelijk biologisch voer en van gangbare mest en door het minimaal laten weiden van de koeien kan een enorme melkproductie per hectare gerealiseerd worden voor een betrekkelijk lage kostprijs. Bij de akker- en tuinbouw is sprake van een vergelijkbaar proces. Hierbij gaat het vooral om aankoop van gangbare mest, waardoor onder omstandigheden hoge producties per hectare behaald kunnen worden. De gemeenschappelijke noemer van deze processen is de aankoop van stikstof (gangbare mest, deels gangbaar voer) die het jaar daarvoor uit de kunstmestzak kwam. Dit is in twee opzichten een ongewenste situatie: het staat ver af van 'duurzaamheid' en het staat ver af van de oorspronkelijke uitgangspunten van de biologische landbouw.

Doorlopende weg

Er zijn twee richtingen mogelijk om de biologische landbouw verder te ontwikkelen. De eerste is er een van minimale normen: alles mag, behalve kunstmest-stikstof en chemische bespuitingen. Hiermee kan in betrekkelijk korte tijd de markt vergroot worden omdat zowel voor de boer (technisch) als voor de consument (de prijs) de stap van gangbaar naar 'biologisch' relatief gering is. Op langere termijn is dit echter een doodlopende weg. De (nu nog) gangbare landbouw is hard op weg op 'milieuvriendelijk', 'duurzaam' en 'diervriendelijk' te worden. Met behulp van een beetje kunstmest en selectief spuiten is dat misschien zelfs beter te realiseren dan met de zogenaamd strenge biologische normen. Het is aan een consument van biologische producten moeilijk uit te leggen dat hij of zij extra moet betalen omdat -binnen een verder gelijkblijvende aanpak- het laatste restje kunstmest vervangen is door organische mest en de zeer selectief toegepaste chemische spuit door de 'biologische' spuit. Einde onderscheidend vermogen, einde biologische landbouw. De tweede ontwikkelingsweg is op korte termijn niet de eenvoudigste, maar biedt wel toekomstperspectief. Dat is de weg van een normering voor de biologische landbouw die voortvloeit

uit de principes ervan. Daarmee kan de biologische landbouw blijvend geprofileerd worden ten opzichte van de gangbare of geïntegreerde landbouw, omdat zowel de achtergrond als de feitelijke uitvoering werkelijk anders is. De stap naar de biologische landbouw is dan voor zowel boer als consument groter.

Biologische mest

Normering wordt over het algemeen door de producenten maar al te vaak als betuttelend of belemmerend ervaren. Om daaraan tegemoet te komen dienen normen op een zo algemeen (maar wel concreet) mogelijk niveau geformuleerd te worden. De boer kan daarbinnen volledig naar eigen inzicht de bedrijfsvoering inrichten. Een norm die aan deze voorwaarde voldoet en die tevens de hele biologische sector in een keer omvat is: alleen het gebruik van dierlijke en plantaardige meststoffen afkomstig van biologisch werkende bedrijven is toegestaan. Daarmee vervalt de afhankelijkheid die er momenteel is van de gangbare landbouw, en wordt vrijwel alle stikstof die op biologische bedrijven gebruikt wordt ook biologisch geproduceerd. Dat is duurzaam en in overeenstemming met de principes van de biologische landbouw. Tevens biedt het de boeren gelegenheid om verder zelf uit te zoeken

Volgens Geert-Jan van der Burgt zou de biologische sector alleen nog maar gebruik moeten maken van dierlijke en plantaardige meststoffen die uit de sector zelf, van biologische bedrijven, afkomstig zijn. (Foto Jacob van Essen)

hoe ze de stikstofvoorziening van hun bedrijf willen organiseren. Dat kan van het eigen bedrijf (gemengd bedrijf, klaver in grasland bij de veehouderij, klaver of luzerne in de vruchtwisseling bij akker- en tuinbouw), van een bedrijf waarmee samengewerkt wordt (veehouder en akkerbouwer werken samen) of door aankoop op de markt voor biologische mest. Teneinde de norm niet al te absoluut te stellen kan een aanvulling plaatsvinden door te stellen dat een zeker deel van de stikstof-invoer van een bedrijf niet-biologisch van oorsprong mag zijn. Voor de veehouderij gaat het dan om de gangbare component in aangekocht veevoer, voor de akker- en tuinbouw gaat het om hulp meststoffen en (GFT)compost.

Aardverschuiving

Realisering van deze norm op korte termijn zou een aardverschuiving binnen de biologische sector te weeg brengen, zowel in Nederland als in nogal wat andere landen. In een beperkt aantal landen wordt deze norm al wel grotendeels gerealiseerd en hoeft men zich minder aan te passen. Een relatief voordeel voor Nederland tot op heden op de internationale biologische markt keert zich dan om en wordt tot nadeel. Deze internationale markt is echter een feit, evenals

de internationale regelgeving voor de biologische landbouw die voor de plantaardige sector reeds gerealiseerd is en voor de dierlijke productie in voorbereiding is (zie kader normontwikkeling). De normering ten aanzien van gebruik van gangbare mest is momenteel te open. De EU-wetgeving sluit alleen het gebruik van mest van niet-grondgebonden veehouderijbedrijven uit. Overigens is gangbare mest toegestaan 'indien de noodzaak daartoe door de controle-organisatie is erkend'. Dat is een veel te open formulering. Skal communiceert voortdurend dat zij controleert op objectieve normen die door anderen (EU regelgeving voor plantaardige productie, Raad van Advies voor dierlijke productie) zijn vastgesteld. De huidige norm voor gebruik van gangbare mest is niet objectief te krijgen, en Skal kan zich in deze niet passief opstellen. Dat ontslaat de sector niet van de plicht aan te geven in welke richting deze normering dan bijgesteld en geobjectiveerd zou moeten worden. Op korte termijn kan dat nog deels binnen de Skal-normen, op iets langere termijn gaat het uitsluitend om de EU-normen waarvan de controle door Skal uitgevoerd wordt. Dit artikel is een aanzet voor de discussie in welke richting de normen bijgesteld zouden kunnen worden. Indien dat in de hierboven gesuggereerde richting

opgepakt wordt is het ook afgelopen met een productie van 17.000 kg melk per ha. Niet omdat dat niet zou mogen, maar omdat dat binnen de op de principes van de biologische landbouw gebaseerde vernieuwde normen eenvoudigweg niet mogelijk is.

Geert-Jan van der Burgt

*Louis Bolk Instituut,
Driebergen*

Normontwikkeling

De normen voor de plantaardige productie worden door 'Brussel' vastgesteld. Voor de dierlijke productie gelden nu nog de privaatrechtelijke Skal-normen. Er is echter al een EU-conceptregeling biologische veehouderij in omloop die naar verwachting binnen twee à drie jaar ingevoerd zal worden. Wijzigingsvoorstellen voor de Skal-normering kunnen tot die tijd worden ingediend bij Skal en van een bindend advies worden voorzien door de Raad van Advies van Skal. Wijzigingsvoorstellen voor de plantaardige productie en reacties op de concept-normen voor de dierlijke productie lopen via 'Brussel'. De coördinatie daarvan ligt voor Nederland bij Martijn Doorgeest van Skal (zie pagina 18). Het Ministerie van Landbouw heeft een werkgroep opgericht om vanuit Nederland grip te krijgen op de EU normontwikkeling. Hierin heeft onder andere Paul van Ham van het IKC in Ede zitting.